СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 79. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 6-го КВІТНЯ 1950. No. 79 JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, APRIL 6, 1950. VOL. LVIII.

ПЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свобода": BErgen 4-0807 / 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ГЕРІ БРИДЖЕС ВИНУВАТИЙ ЯК КРИВОПРИСЯЖНИК І ЗМОВНИК

Сан Франсиско, 4 квітня. — Гері Бриджес, предсідник міжнародної юнії прибережних робітників західного побережжя, признаний винуватим у кривоприсязі й змові федеральною лавою присяжних суддів, складеною з восьми мужчин і чотирьох жінок. Кривоприсягу поповнив Бриджес у 1945 р., коли вибирав громадянські папери, як уродженець Австралії, звідки приїхав до Злучених Держав у 1920 р. Він тоді заявив під присягою, що ніколи не був комуністом. Судейська лава ствердила, що він був комуністом, а теж признала його винуватим у змові проти З.Д.А. бо він намовив двох свідків при вибиранні паперів, щоб вони присягнули в його користь. Ці свідки, Генрі Шмідт і Дж. Р. Робертсон теж признані винуватими в кривоприсязі тому, що вони знали що Бриджес є комуністом, а присягали, що він ним не був.

Судова розправа проти Бриджеса тривала чотири й пів місяця. Судейська лава нараджувалася над вином підсудних чотири дні, присвятивши 31 годин на оцінення вартости й правдомовности свідків уряду й оборони. На доказ, що Бриджес був членом Комуністичної партії, а навіть був членом її верхівки, прокуратор поставив 11 свідків, а оборона двох на збиття доказу. Федеральний суддя Джордж В. Гарріс, який проводив розправі, дякуючи судейській лаві за видання рішення, сказав: „Це є найдовший і найзавзятіше оспорюваний судовий випадок в тутешньому федеральному суді. Ви вкінці найшли золоту правду, яка ясніла у горнилі підчас судової розправи".

Після того оборона, складена з адвокатів Вінсента Галінана і Джеймса М. МакІнніса, зажадала знесення рішення й заповіла відклик до вищого суду, на випадок відмови знести присуд. Винуватець Бриджес, заявив, ще раз, що процес проти нього був штучно започаткований урядом („фрейм-ап"). Суддя покарав адвоката Галінана тюрмою шости місяців, а адвоката МакІнніса тюрмою трьох місяців за змагання спровокувати суддю до помилки підчас розправи. Водночас суддя відложив виконання кари до часу, аж адвокати покінчать апеляцію. Уряд заповів, що депортує Бриджеса до його рідної Австралії, звідки вже далися чути голоси, що для нього нема місця в тій країні.

Висоту кари, передбачену законом на сім років тюрми видасть Гарріс після вирішення внеску оборони, щоб уневажнити рішення судейської лави.

ПОГОДИЛИСЯ НА ДВА БІЛІОНИ І ЧВЕРТЬ НА ПОЗИЧКИ ДЛЯ БУДОВИ ДОМІВ.

Між конгресменами й сенаторами, які переговорюють на конференції обох палат для погодження розбіжностей в законі про позички на побудову дешевих домів, прийшло до компромісу в справі висоти позичкових фондів. Остаточно погодилися на $2,250,000,000. Сенат ухвалив був $1,750,000,000, а палата $2,750,000,000. Ще йдуть переговори над іншими точками програми. Тому, що святочні вакації Конгресу починаються в пятницю, ледви чи вдасться ухвалити цей біл тепер.

ФІНЛЕТЕР НАЗНАЧЕНИЙ СЕКРЕТАРЕМ ПОВІТРЯНИХ СИЛ.

Президент Труман назначив нюйорського адвоката Томаса Найта Фінлетера секретарем повітряних сил на місце недавно уступившого секретаря Саймингтона. Секретар Фінлетер був в рр. 1947-1948 членом президентської Комісії Повітряної Політики. Тоді він обстоював зорганізування 70-частинної повітряної фльоти всупереч пляну Саймингтона за 48 частинами. Саюмингтон назначений тепер головою Краєвої Ради Ресурсів Безпеченства, яка має за завдання переводити мобілізацію промислу і призбирування стратегічних матеріялів.

ДЖАНСОН ВЗИВАЄ ДО ВІДНОВИ СТУДІЇ НАД ПОВІТРЯНОЮ ОБОРОНОЮ.

Секретар оборони Луїс Джансон виявив, що він дав наказ Спільним Генеральним штабам провірити теперішній бюджет, який обовязуватиме від 1 липня, щоб переконатися, чи теперішні фонди на літаки для воєнної маринарки й повітряних сил є вистачальні. Джансон видав наказ за спонукою конгресмена Карла Вінсона, який, як голова комісії збройних сил, прислухувався виводам ген. Двайта Д. Айзенгавера про потребу посилення повітряної оборони.

ПРЕЗИДЕНТ І ДЖАНСОН НЕ ЗНАЮТЬ НІЧОГО ПРО „ЛІТАЮЧІ ТАРЕЛІ".

З зимового Білого Дому у Кій Вест, на Флориді, наспіла заява пресового секретаря Чарлса Росса, що президент Труман не знає нічого про „літаючі тарелі" як тайну американську зброю, як про це появилися вісті в тижневику „Юнайтед Стейтс Нюз енд Ворлд Ріпорт". Подібну заяву оприлюднив секретар оборони Луїс Джансон у Вашингтоні. Управляючий редактор журналу, Л. Нобел Робінсон, пригадує, що в статті про цю справу було наперед зазначене, що появляються заперечення на те, що не домагаються дальших вияснень.

СЕНАТСЬКА КОМІСІЯ ЖАДАЄ ПОВНИХ ДОКАЗІВ ВІД СЕН. М'КАРТІ.

Голова сенатської комісії закордонних відносин, Милард Тайдингс, зажадав від сен. Дж. МекКарті повних доказів на свої твердження, наче б у департаменті стейту було кубло комуністичних прихильників і совєтських шпигів. МекКарті обіцяв предложити всі матеріяли за вимком імен осіб, від яких він їх дістав. Він каже, що це могло б пошкодити деяким урядовцям, які тепер займають важливі пости.

ЗАБОРОНА ЧУЖИННИХ ФАРМЕРСЬКИХ РОБІТНИКІВ.

Департамент праці Злучених Держав заборонив спроваджування сезонових фармерських робітників з Британської Західної Індії до стейту Ню Йорк. Така сама заборона буде заведена і в інших стейтах.

З.Д. ЗМЕНШУЮТЬ ДИПЛОМАТИЧНИЙ ПЕРСОНАЛ В КРАЇНАХ САТЕЛІТІВ

Вашингтон, 4 квітня. — Разюче зменшення дипломатичного персоналу переводить департамент стейту в країнах совєтських сателітів, а саме в Угорщині, Румунії, Польщі й Чехословаччині. До 1 червня американські дипломатичні місії в Будапешті й Букарешті будуть зменшені на 50 відсотків у порівнанні зі станом з 1 березня біжучого року, а амбасади в Празі й Варшаві мають обтяти кількість урядовців до мінімума.

Рішення департаменту стейту є відповіддю на домагання сателітів, щоб обмежити персонал в американських амбасадах до означеної кількости осіб. Американський уряд каже, що вони не мають права приписувати, кільки саме осіб має бути приділених до посольств і тому рішає самий про цю справу. Самі Совєти не домагаються зменшення персоналу в американській амбасаді в Москві.

СЕНАТСЬКА КОМІСІЯ УХВАЛИЛА $45,000,000 НА ТОЧКУ ЧЕТВЕРТУ

Сенатська комісія закордонних справ ухвалила $45,000,000 на висилку кваліфікованих технічних сил до чужинних країн у їхніх змаганнях до розвитку природних багатств. Саме тільки домагався уряд, у виконанні програми для розвитку відсталих країн, заповідженої в Четвертій Точці інавгураційної промови президента Трумана. Сенатська комісія не згодилася з ухвалою палати репрезентантів, щоб чужинні уряди давали гарантію американським підприємствам, які інвестують свої капітали в їхніх країнах. Сенатська комісія висловила думку, що гарантія повинна бути умовлена іншим законом.

АЧЕСОН ЗА ТІСНІШУ СПІВПРАЦЮ КРАЇН АТЛАНТИЙСЬКОГО ПАКТУ

Секретар стейту Дін Ачесон звернувся до країн, приналежних до Атлантійського Пакту, щоб вони взялися до тіснішої співпраці, якщо хочуть забезпечити мир. Він пригадував на цілі Атлантійського Пакту, а саме, на недопущення до війни, заки вона ще почалася. Ген. Омар Бредлі, голова спільних ген. штабів, у промові по радіо заявив, що головна праця для забезпечення країн з Атлантійського Пакту має щойно бути виконана. Секретар оборони Луїс Джансон заповів у радіо-промові, що найближчі місяці виявлять, що зроблено для взаємної оборони у згаданих країнах.

ДОЗВІЛ НА ПОДОРОЖ АМЕРИКАНЦІВ ДО ЮГОСЛАВІЇ

Вашингтон. — Департамент стейту зніс тримісячну заборону для американських громадян виїздити до Югославії. Департамент заявляє, що пашпорти будуть видавані свобідно на підставі американсько-югославської умови, яка обовязує від 1 квітня 1950 р. Заборону видав уряд Злучених Держав в 1947 р., коли відносини між Америкою й Югославією були натягнені. Тепер Югославія згодилася шанувати американські пашпорти, видані для колишніх югославських громадян, які стали натуралізованими американцями.

ДІВОЧИЙ ХОР МОЦАРТА З ДРЕЗДЕНУ ПРОСИТЬ АЗИЛЮ НА ЗАХОДІ

Берлин, 5 квітня. Відомий німецький дівочий хор Моцарта з Дрездену, що приїхав тут в західні сектори на гостинний виступ, несподівано звернувся до місцевих та аліянтських властей, прохаючи для себе азилю, як для політичних втікачів. Своє прохання хористи мотивують доказами цілого ряду насильств і переслідувань, яких вони зазнали від совєтських властей та їх німецьких лакеїв.

АКЦІЯ ЗА ПОСТАВЛЕННЯ ПОЗА ЗАКОНОМ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ У ФРАНЦІЇ

Париж, 5 квітня. У французькій Національній Асамблеї вчора почалася акція за поставлення поза законом комуністичної партії. На цю тему внесли вчора проєкт відповідної резолюції 27 депутатів, рекомендуючи урядові поробити „всі законні заходи активної оборони проти закордонної партії, названої комуністичною". В резолюції рівночасно пропонується заборонити „пропаганду і акцію Совєтського Союзу проти Франції та її демократичних інституцій". Особи, які виявляють комуністичні симпатії, але не є формально членами комуністичної партії, повинні бути позбавлені права займати публичні уряди. До проєкту резолюції додано рівночасно відповідний доказовий матеріял, що комуністична партія є підривно-шпигунською організацією на службі чужої держави. В теперішніх обставинах не бачить ся ще багато можливостей, щоби ця резолюція могла перейти в запропонованій формі, а подією першої ваги вважається вже сам факт, що ця резолюція була внесена та що на її підставі справа комуністичної п'ятої колони у Франції мусить прийти на порядок дебат Національної Асамблеї.

ДОМАГАЮТЬСЯ ПРОТИ-КОМУНІСТИЧНОЇ ЧИСТКИ В БРИТАНІЇ

Лондон, 5 квітня. Двох консервативних депутатів в Палаті Громад домагалися вчора від премієра Етлі, щоби він „посилив чистку комуністів і їх симпатиків з уряду та навчальних професій". Премієр Етлі заявив, що він і його ряд „резолютно придержуються" політики не допускати комуністів і їх ступайків до постів, вітальних для безпеки країни.

КОМУНІСТИЧНА ОТРУЯ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

Прага, 5 квітня. Чехословацьке міністерство освіти випустило нові читанки і підручники для шкіл і всі вони вже приготовані згідно з „вченням Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна" та в дусі терористичної „народної демократії". Головними мотивами нових підручників є „будова народної демократії", „боротьба за мир" та „любов до Совєтського Союзу".

М'КЛОЙ ЗАКЛИКАЄ ДО ОБ'ЄДНАННЯ ЕВРОПИ

Лондон, 5 квітня. Американський високий комісар Німеччини, Джан Дж. МекКлой, виголосив тут вчора, на запрошення організації „Паломників Великобританії", промову в справі спільноти американсько-британських інтересів, стверджуючи, що вони вимагають „нагайної акції" для справжнього об'єднання европейських країн, в якому він бачить теж єдино можливу розв'язку німецької проблеми. Стверджуючи велике зацікавлення Злучених Держав в европейських справах та насамперед в об'єднанні Европи, МекКлой твердив, що це зацікавлення і зв'язана з ним допомога вже завтра можуть серіозно зменшитися, якщо вони не матимуть відповідного відгуку теж серед европейських народів.

ЩЕ ПРО ІНТЕРВ'Ю БАНДЕРИ З КОРЕСПОНДЕНТАМИ

Ню Йорк, 5 квітня. — В доповненні до переданих вже вісток про інтерв'ю західних кореспондентів з лідером одної групи українських націоналістів, Степаном Бандерою, в якому він підкреслював готовість українців допомогти заходові в боротьбі проти большевизму, якщо українцям буде запевнена їх національна незалежність, місцеві та позамісцеві газети подають ще такі подробиці:

Вибрана група кореспондентів одержала насамперед телефонічне повідомлення від „Українського Національного Комітету", пропонуючи їм зустріч в одній з каварень на передмісті Мюнхену. Там їх зустрів член Українського Комітету ‚всі вони всіли до двох авт та поїхали за місто. Там змінили авта і шоферів та поїхали до Грінвальду, що є передмістям Мюнхену, зупиняючись в сильно хороненому озброєними українцями локалі. За 15 хвилин після їх приїзду став перед ними Бандера, дав їм деякі вияснення та опісля так само безслідно зник, як і прийшов. Американські власті заявили, що їм нічого не відомо про побут Бандери в Німеччині та що вони нічого не можуть робити в його справі, як довго вони не мають його в своїх руках.

СОВЄТСЬКА ЗАГРОЗА ДЛЯ ІРАНУ

Тегеран, Іран, 5 квітня. Закордонні спостерігачі стверджують щораз більше занепокоєння іранського уряду совєтським відношенням до цеї країни. Ці турботи не випливають з практичної безборонности Ірану на випадок совєтської інвазії. Іран її не дуже боїться, знаючи, що Совєти на неї не поважаться без остаточної готовости до нової світової війни. Натомість зі совєтського боку тепер робиться всі можливі заходи, щоби Іран здобути „холодною війною".

ПОГЛИБЛЮЄТЬСЯ ПОЛІТИЧНА КРИЗА В БЕЛЬГІЇ

Брюсель, 5 квітня. — Альберт Девезе, лідер ліберальної партії, зрікся вчора переданого йому регентом Карлом завдання створити новий уряд Бельгії, після того, як король Леопольд не дав намовитися до абдикації після повороту до краю з „добровільного вигнання". Девезе, складаючи свій мандат, остерігав країну перед дальшими нещастями, з яких — по його думці — скористає тільки „одна людина", не називаючи Сталіна по імені. Після резигнації регент прийняв діючого премієра Гастона Ейскенса, але досі ще не призначив нового. Вважається, що регентові тепер не залишається жаден інший вибір, як тільки призначити премієром представника католицької соціял-християнської партії зі завданням створити однопартійний уряд та перевести в життя рішення всенародного плебісциту про безумовний поворот Леопольда. Це без сумніву матиме у висліді дальші політичні і господарські забурення в країні, з яких може скористати тільки „той третій", на якого, не називаючи його по імені, натякав уступаючий премієр Девезе.

$40,000,000 ТОРГОВЕЛЬНОЇ НАДВИШКИ В БРИТАНІЇ

Лондон, 5 квітня. — Сер Стаффтирд Крипс, британський канцлер скарбниці, заявив вчора в Палаті Громад, що в першому кварталі цього року Англія мала вже 40,000,000 долярів торговельної надвишки, а її золоті і долярові резерви збільшилися на 296,000,000 долярів від останнього кварталу в 1949 році і тепер виносять $1,984,000,000. До цього помітного поліпшення фінансово-господарського становища країни причинилися в головній мірі тих 229,000,000 долярів, що їх одержала Британія з Пляну Маршала.

ПРОДОВЖУЮТЬСЯ ПАРТІЙНО-УРЯДОВІ ТРУДНОЩІ В ГРЕЦІЇ.

Атени, 5 квітня. — Після недвозначного домагання американської місії до премієра Венізелоса, щоби він поширив коаліційну базу свого ліберального уряду на центральні партії ген. Пластіраса та інших ліберальних лідерів, Венізелос відбув з ними вчора чергові наради, після яких стверджено, що всі ці зусилля остаточно розбилися. Не бачиться теж розв'язки на випадок резигнації Венізелоса, бо центральні партії без лібералів не матимуть потрібної більшости в парляменті.

БРИТАНІЯ БУДУЄ ВЖЕ 6-ту ФАБРИКУ АТОМОВОЇ ЕНЕРГІЇ.

Лондон, 5 квітня. — Британське міністерство постачання повідомило про будову вже 6-тої з черги фабрики атомової енергії в Олдермастон, недалеко Рідінг, 45 миль від Лондону. Фабрика будується на великій площі, що служила аеродромом під час війни. Будова вже почалася та потриває кілька років. Речник міністерства відмовився подати будь-які подробиці, стверджуючи тільки, що країна має вже чотири фабрики атомової енергії, а п'ята є вже в будові від деякого часу. З поінформованих джерел заявляють, що нова будова служитиме головно для магазинування атомових матеріялів.

ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ТАЄМНИЦІ ПЛЯНІВ АТЛАНТІЙСЬКОГО ПАКТУ.

Лондон, 5 квітня. — До найважливіших проблем виконавчих органів Атлантійського Пакту належить тепер проблема збереження таємниці приготованих і прийнятих в останньому плянів „суцільної стратегічної оборони", загальну характеристику яких подано до публичного відома в офіціяльному комунікаті. Цю проблему видвигається тепер головно у зв'язку з критикою та застереженнями, які видвигнено до нового британського секретаря війни Джана Стречі, якого явно посуджується в симпатіях до комунізму. Справа є першорядної ваги. Підготовлюючи спільні оборонні пляни, західні аліянти поробили всі можливі тільки заходи осторожности, щоби подробиці цих плянів не попали в комуністичні руки. На збереження повної таємниці плянів наставали головно представники Злучених Держав.

АЛЬБАНСЬКИЙ МІНІСТЕР УБИВ ПОМІЧНИКА ЗА КРИТИКУ РОСІЇ.

Рим, 5 квітня. — В колах альбанських емігрантів заявляють на підставі інформацій з достовірних джерел, що комуністичний заступник премієра Альбанії Мегмет Шегу, убив власноручно одного високого державного службовця, як той на засіданні Центрального Комітету компартії пробував критикувати Росію. Вбитим був підсекретар комунікації, Абедін Шегу. Чергового дня повідомлено, що він попевнив „самогубство". Стверджується, що в Альбанії панує повний хаос, не зважаючи на постійні криваві чистки.

РУХ ЗА „НЕВТРАЛЬНІСТЮ" НІМЕЧЧИНИ.

Франкфурт, 5 квітня. — Зорганізовані в окреме „братство" бувші офіцери німецької армії почали рух за „невтральністю Німеччини в холодній війні", як це виходить з публичної промови одного з них. Вони вважають, що цим Німеччина може для себе найбільше виторгувати та бути й собі раз „тим третім, що користає". До завдань організації належить теж змагання довести до порозуміння між бувшими членами нацистичної партії та її жертвами.

ЗАХІДНЕ „ГОЛОВНЕ КОМАНДУВАННЯ" НА ВИПАДОК СОВЄТСЬКОГО НАЇЗДУ НА БЕРЛІН.

Берлин, 5 квітня. — Ген. Тейлор, американський комендант в Берліні, повідомив, що західні аліянти встановили окреме „головне командування", або „активний комітет", що має зайнятися проблемою евентуального комуністичного нападу на західні сектори Берліна під час з'їзду комуністичної „молоді" в совєтській зоні з кінцем травня. До комітету входять головні коменданти та їх головні дорадники і керівники поодиноких відділів.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Hates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На пів року	$ 5.25	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НЕ ХИТРУВАТИ!

В боротьбі з варварським тоталітаризмом треба мати демократіям у проводі таких, що не хитаються і не сумніваються, а мають ясні й тверді переконання. Бо коли б не було віри в перемогу ідеалів свободи, навіть у тих, що живуть на волі, та ще й могутні, то звідки вона возьметься у гнетених і стерроризованих? Коли навіть вільні люди не знають, кудою їм ступати у відношенні до ворога свободи, то чого ж тоді надіятися від тих, що в неволі й не мають навіть змоги обмінюватися думками? Коли в демократіях хитрують і спекулюють там, де йдеться про життя мільйонів, то чи це не вода на совєтський млин?

На жаль, під тим оглядом є у демократіях багато недомагань. Тут хочемо звернути увагу на два випадки, з яких ясно виходить, яку велику шкоду можуть заподіяти слова, висказані тільки в надії на хвилевий успіх у виборчій кампанії, чи в чомусь подібному.

Лодвел Денні, відомий колумніст, пише, що Винстон Чорчил дуже скріпив в Америці ті кола, що хотіли б за всяку ціну годитись з Совєтами і таким чином позбутись якнайскорше фінансових тягарів, звязаних з „холодною війною". Під тим Денні розуміє промови Чорчила в часі недавніх виборів в Англії, коли то він двічи заявився за негайні переговори зо Сталіном. Звернення Чорчіла до виборців, а потім ще й до нових членів парляменту в справі переговорів з Москвою, є на ділі нічим іншим, а тільки дошкулюванням Партії Праці. Бо ж важко повірити, щоб Чорчил не знав, до чого й ці нові переговори з Совєтами могли б довести, коли б демократії хотіли не признавати совєтських загарбань. Проте він говорив в такий спосіб, неначе б сам був переконаний, що зо Сталіном таки можна зговоритись і ці його слова мали вплив на виборців, бо Партія Праці малощо не провалилась при виборах. В надії, що так станеться при найближчих виборах, що мали б відбутися ще цього року, Чорчил далі повторяє, що для Сталіна двері в демократіях завжди отворені до нових переговорів. Одначе таким говоренням він ослабляє в Англії та Америці голоси тих, що кажуть, що в сьогоднішніх обставинах одинокою відповіддю на агресії та провокації Кремля є оборона і воєнна підготовка.

В тому самому часі, коли Чорчил говорив це в Англії, в Америці пригадувано, тут і там, слова президента Трумана про „старого, доброго Джова". Цей „Джов", це Сталін, з яким теж і Труман бажав би зустрітись і переговорювати.

Чи можливе припустити, щоб Труман не знав, хто є цей „добряга" Сталін, на сумлінню якого мільйони невинних людських жертв? Що можуть думати мільйони мучених людей в сибірських таборах смерти, коли чують такі слова про Сталіна з уст президента країни, в якій людська свобода та гідність людини вважаються найбільшими цінностями?

Як Чорчил, так і Труман добре знають, ким є Сталін, та яким великим варварством є теж і совєтський тоталітаризм, з яким не повинно бути ніякої згоди, як не було її з націстівським тоталітаризмом. Тому, коли такі особи, як Труман і Чорчил говорять про ці справи, то повинні висказуватись так, щоб усі знали, що вони бодай на них визнаються.

Австралія обличчям до Японії

„Забути й простити" — давня засада англосаксів у відношенні до переможених ворогів — виказує практичне застосування в Асвтралії, як про це звідомляють звідти тамошні американські кореспонденти. Це пізнати не тільки з поведінки і заяв австралійського уряду, але і з наставлення публики.

Ненависть, яку викликали японці своєю поведінкою зглядом австралійських вояків, а теж і своєю проти-австралійською політикою з-перед другої світової війни, була б тривала може довгі часи, якщо б не затії австралійських комуністів. Як усюди, так і теж в Австралії, вони повели таку завзяту кампанію проти ладу країни, що негодування проти Комуністичної партії заглушує ненависть до японців. Страйк робітників у прибережній смузі коло Брісбейн дав найкращу нагоду населенню зрозуміти, що це був страйк з наказу Кремля і для політичних цілей. Страйк викликано саме тоді, коли з Британії наспіли вісті про позичку Британії у висоті шости мільйонів фунтів для азійської країни Берма. — Хоч ця позичка розмірно невелика, то моральна її вартість перевищує фінансову. Саме, щоб ударемнити значення прихильности Англії для Берми, комуністи викликали без усякої причини страйк в Австралії. Це, очевидно, зроблено на те, щоб показати Бермі, що Британія така слаба, що на неї не можна рахувати.

Новий австралійський ліберальний уряд під проводом премієра Роберта Дж. Мензіса не вагався натаврувати затій комуністів. У своїй промові премієр сказав таке: „Якщо комуністи, головно їхні добре плачені провідники, є зайняті смертельно-небезпечним заговором, звернениим проти існування країни і її безпеченства, тоді викликаний ними страйк не є робітничим змаганням і не заслугує на підтримку й охорону австралійських юній, у такий самий спосіб, як не заслугує на це кожний інший кримінальний рух".

Після цієї заяви робітники повели вічеву кампанію проти комуністичного проводу і страйк покінчили.

Цей комуністичний рух дав нагоду урядові й суспільним провідникам перевести переоцінку політичного положення Австралії і її відношення до сусідів, головно до Японії. Сер Томас Блеймі, головний військовий провідник країни, який с заступником команданта збройних сил аліянтів в Японії при боці ген. Доґлеса МекАртура, додав свій авторитативний голос і остеріг населення, що „Австралія зажене Японію в рамена комуністів, якщо замкне свої двері перед японцями". Він вказав на необхідність загоїти давні рани, забути на минуле і глядіти вперед. Треба знести заборону братання австралійських вояків з японськими, а вже це одно багато причиниться до майбутньої приязни обох країн, — казав він.

Теж міністер закордонних справ, Персі С. Спендер, поклав натиск на потребу вдоволяючої розв'язки японської проблеми, як дуже важливої справи для Австралії. Він вказав, що теж і Японія не має тепер іншого вибору. Вона мусить станути на ноги під промисловим оглядом і як така стане в пригоді Азії.

На тлі дальших судів над воєнними японськими злочинцями такі заяви не можуть якстій змінити японського почування до австралійців, одначе вони вже прочищують атмосферу.

I. Ганнич.

Дещо про чистку на Україні

У зв'язку із змінами в большевицькому проводі на Україні, де дотеперішній московський кат Нікита (Микита) Хрущов, увільнений від обов'язків першого секретаря ЦК КП(б)У, а на його місце призначений новий кат в особі Мельнікова, та в зв'язку з новим працором і гимном для України, велике число европейських та американських газет у цій зміні передбачало недалеку, широко закроєну чистку в Совєтах, а особливо на Україні. Так і сталося.

Тут на американськім континенті, де панує свобода в повнім розумінні цього слова, ще велика частина американських та канадійських українців, а особливо українців із так званої „прогресивної" партії, які сліпо вірять у совєтський „рай" на землі, мало знають, або й зовсім не знають про совєтську дійсність. А як що й знають, то в кривому дзеркалі большевицької пропаганди.

І частково для них, напоєних московською блекотою „прогресивників" ми пишемо ці рядки. Ми знаємо наперед, що серед них мало знайдеться таких, що повірять цим рядкам, тому, що московський дурман так затуманив їм голови, що ще довгого часу треба, щоб той дурман вивітрився. Хай вірять чи не вірять для нас це байдуже. Ми виконуємо лише передсмертне прохання отих тисячі тисяч помордованих, закатованих, померших там у далекому Сибіру, нещасних жертв отих чисток, починаючи від простого селянина і кінчаючи передовим інтелігентом України.

І коли ми писали ці рядки вони свояли перед нами, одні помордовані, другі худі, знесилені, на яких одні кістки обтягнуті шкурою, стояли з сухими мозолистими руками, протягнутими за нещасним шматком хліба.

Ми, люди з-під совєтської України, що прожили 25 років в нелюдських знущаннях, доведені отими чистками до жаху і відчаю, вміємо цінити волю, а не ви, панове з „прогресивної" партії. Ви, маючи розкішні апартаменти, люксусові кари, дурієте, як говорить наше прислів'я, з жиру. Ви маєте все те, яке бідному, нещасному, виснаженому постійним недоїданням колгоспнику і робітнику навіть і в снах не сниться. А як би ви хоч раз побачили, як бідні діти колгоспника тремтіли з радощів, поїдаючи разом з лушпинками зварену картоплю, яку їхня мати, наважившись на кілька років тяжкої тюрми, нишком, під полою, принесла з колгоспного поля. О;... тоді б ви заговорили не так. Але біда в тім, як говорить прислівя, що „хахол не вірить пока не полапа". Отже і ви не вірите і не повірите до того часу, пока не скуштуєте (пролапаєте) отого „раю на землі", і в вас тоді на все життя відкриються широко очі. Що правда, багато вашого панства, особливо з Канади, покуштувало того „раю" і лягло кістками в далеких таборах півночі, або в підвалах НКВД.

Ми, що пережили трагічні часи нелюдських катувань, памятаємо багато чисток. Та найбільше у пам'яті нам чистка 1937 року, чистка, яку, виконав по дорученні Сталіна Єжов. Як не помиляємось, це одна з найжорстокіших чисток в Совєтах, а особливо на Україні, коли на протязі одного року мільйони невинних робітників, селян і інтелігенції, були масово вистріляні або вивезені в різні непрохідні нетри півночі та сходу. Це ж з тієї чистки в часи німецької окупації, були відкриті Вінницькі могили. А скільки таких або подібних могил ще криють обласні міста України. Та не тільки обласні, а й районові центри, де вільно гуляла людською кровю забруднена рука НКВД.

Можна певно сказати, що за 25 років господарювання большевиків, тяжко знайти таку родину, яка б не мала когось з близьких розстріляного або депортованого до Сибіру. За статистикою заходу в концтаборах Совєтів зараз налічується більше як 15 мільйонів вя'знів, коло 8 мільйонів згинуло з голоду в 1933 році, як що додамо ще депортованих в середньо азійські пустелі, розстріляних в підвалах НКВД, то буде жахлива картина. Кождий десятий розстріляний і кождий п'ятий вивезений в Сибір або в середньо-азійські пустелі. Оце вам картина совєтської дійсности „найдемократичнішої" держави в світі.

І коли Гері Шварц, на підставі совєтських статистичних даних, питає в „Ню Йорк Таймс", де поділось знову, за останні 10 років два мільйони українців, то можна з певністю сказати, що вони впали жертвами отих жорстоких чисток.

Якже ж провадиться чистка?

Першою ластівкою, що дає передбачення на чистку, буває як говорять, тиша перед бурею. Тобто вся преса висловлює загальну відданість партії Леніна - Сталіна. Любов до „великого" вождя всіх народів, найяснішого із ясніших сонечків, що ощасливив 1/6 земної кулі і ощасливить ввесь світ.

Другою ластівкою буває повідомлення преси про те, що все іде дуже гарно, як найліпше і комуністична партія на чолі з наймудрішим із наймудріших, іде по вірному шляху, що його накреслили Маркс, Енґельс, Ленін, до комунізму. І лише деякі відповідальні працівники не виконують своїх обовязків перед партією і урядом, гальмують соціялістичне будівництво, намагаються відхилитися від генеральної лінії партії і інше.

І третьою вже не ластівкою, а громовим ударом падають різні гасла з газет як наприклад: „До кінця викрити буржуазний націоналізм на Україні". І з усією скаженістю, на яку тільки вистачає сили пролетарській нестерпимості, накидаються на націоналістичну ідеологію, контрреволюційну сволоч, продажних буржуазних націоналістів і інше. І в цей же час на всі лади не перестають призивати „к бдітільності" робітників, селян і інтелігенцію, стверджуючи, що капіталістичні держави посилають в СССР тисячами своїх шпіонів і диверсантів, які на кожнім кроці намагаються загальмувати ріст совєтської індустрії, підірвати державну міць і інше. І тут же плякатами, радіом і доповідями, закликають робітників, щоб вони доносили до НКВД про все підозріле. Тобто на батьків, на братів, на друзів близьких і далеких, знайомих і незнайомих, на сусідів і інше.

В дійсності ж в цій гістеричній кампанії проти ворогів народу, мова йде не про ворогів народу, буржуазних націоналістів, чи інших там шпіонів та диверсантів. А просто страх всякого вільного слова, вільної думки, живої критики, страх перед неоприділимою і нічим, навіть жахом чисток, незупиненої і назадушеної живої тяги отих колгоспників, робітників і інтелігенції до нормального людського життя.

По старій традиції московського імперіялізму, що не терпить нічого українського, згадують про „ізменіка" Мазепу, Махрового націоналіста Куліша, Дорошкевича, Грінченка, Грушевського, Винниченка і інших активних діячів „контрреволюційної петлюрівської директорії".

А далі іде вже й сама чистка. Збори, мітинги, доклади, кіно, театр, преса, тисячі агітаторів, художня література, все служить для чистки і наводить жах на безборонних селян, робітників, а особливо на інтелігенцію.

Всі помилки і неполадки в соціялістичному будівництві ідуть на рахунок розкритих ворогів народу, замаскованих контрреволюціонерів, шпіонів, капіталістичних держав і інше. Вся відповідальність за голод, злидні, каторжну працю, нелюдські умови життя, звалюються на викритих ворогів народу, які на кождім кроці намагаються встромити палку в колесо державної машини.

Як же реагує на оце все рядовий совєтський громадянин?

В повнім розумінні, знаменитого Шевченкового виразу. „Від молдавана до фіна на всіх язиках все мовчить". Страх попасти в підвали НКВД панує над всім. Говорити взагалі про щось — небезпечно. І чоловік не знає, на яку ступити, тому, що й мовчати також небезпечно. Найбільше низькі елементи займаються доносами, наговорами і користуючись „щасливим" випадком, зводять і власні порахунки.

Люди перестають зустрічатися з своїми друзями, близькими, навіть з дітьми, з жінкою чоловік боїться поділитись думками тому, що в Совєтах і

(Докінчення на стор. 3-тій)

М. Заклинський

ЯК МИ ПОКИДАЛИ РІДНИЙ КРАЙ

(На основі записника)

3)

Дальше поїхали ми не на Сянік, а на Старий Самбір. Сянік і Хирів уже тепер більше загрожені від півночі, як Самбір зі сходу. Та й годі провірити, чи справді нема там по дорозі яких банд. А від Старого Самбора недалеко вже до міста Турки, де багато наших утікачів і до мадярського кордону.

Дорогою на Старий Самбір їхали туди й навіть назад довжезні обозні валки. Серединою гоняли авта. Обабіч дороги стояли краєм купи каміння, щоб її в потребі направити. Місця вільного майже не було. Тому часто приходилося зупинятись й вичікувати.

В Старому Самборі кватирувались ми в домі міщанина-українця, що виїхав із родиною дві години перед нашим приїздом. Покинув гарні будинки, город, повний ярини і великий, старанно плеканий сад.

В приміщенні Допомогового Комітету застали ми урядовців — уперше в нашій подорожі. Вони докінчували пакування. На підлозі валялися папери, книги, приладдя. Голова Комітету, проф. Мінчак поінформував нас про становище на фронті і в місті. Чергової днини в 5. год ранку від'їздить решта втікачів і урядовці Комітету поїздом до Турки. Там дістануть перепустки в Мадярщину і Німеччину.

На вулиці валка новоприбулих утікачів, що простували до Турки. Перед складом Доп. Комітету гурт людий, що бажав дістати харчі. Одначе решту харчів роздано втікачам попередної днини. В місті годі було за гроші щось купити. — Крамниці позамикані, ремісники не працювали.

Дальше подалися ми на Сянік, бо з пояснень голови Доп. Комітету та стрічних утікачів виходило, що дорога туди безпечна. При дорозі таборували й спочивали та їхали нею втікачі з усяких околиць східної й західної України. Дорогою невпинно тягнулись на захід щораз нові німецькі автоколони. Серединою вганяли військові авта. Коло мостів, німецькі технічні відділи копали ями, щоб закласти розривні матеріяли. Не довго вже стояти цим мостам! Днина гаряча, — над дорогою така курява, що світа не видко. Муха люто докучала коням.

У місточку Стара Сіль місцеві поляки запевняли нас, що їхати на Хирів небезпечно. Повторювали те, що ми чули вже в Самборі. Та ми не вірили цим приятелям паніки. В селі перед Хировом я розпитав наших селян і виявилося, що це все неправда.

Пізним пополуднем доїхали ми до Хирова. Передмістом стояв німецький військовий жандарм і навертав цивільні вози на бічну доріжку, щоб не заважали в переповненому місті. Стомлені коні не мали сили тягнути по немощеній дорозі. Близько були будинки господарської школи. Тож коні підкріпилися на високій траві, а ми в цілющих водах річки, що плила коло школи.

В школі давно вже не було науки. Кількома наворотами кватирувало тут німецьке військо, але тепер не було нікого. Старанням Допомогового Комітету багато таких шкіл було з нашою мовою навчання основано в Галичині в рр. 1942-1944. Це був важливий, новий набуток нашого шкільництва.

Того вечора літаки двічі бомбардували Хирів. Важкі вибухи ширили переляк навіть серед тих, що приглядалися здалека. До бомб ми звикли і цікавились ними менше, як вишнями і малинами в шкільному саді.

Брат спав біля коней, я забрався в оборіг. Коло 5. год. ранку розбудив він мене і повідомив, що вночі була недалеко велика стрілянина; через Хирів спішно відступали обози і військо; згодом прийшли нові військові відділи і стало тихо. Не відомо, чи не червоні прийшли оце до Хирова.

Я подався в місто, провірити, що там сталося. Почувався, як колись на військовій стежі. Коли показався на дорозі з міста німецький кінний вістовий, я впевнився, що основних змін ця ніч не принесла. В місті деінеде показувались на вулицю цивілі, боязко розглядаючись. Інші тільки заглядали зза вуглів. З довгих обозних валок, що стояли вечором здовж вулиці, не було й сліду.

Тепер уже ніхто не боронив нам їхати через місто. Кілька кільометрів за містом перегородили дорогу німецькі застави з окопами та гарматами, — зверненими на Хирів. Це означало, що місто справді загрожене.

Знову душний, гарячий день, знову курява, що її без упину підіймали авта, вганяючи сюди й туди. Нічліг у селі Устіянові, 30 кільометрів за Хировом.

Чергової днини ми вже зблизилися до Сяну. Валки німецьких тягарових авт забирали все місце на дорозі. За прикладом війська, косили ми, та й інші втікачі, для коней траву, овес, мішанку, конюшину, що лиш траплялося на придорожніх полях. Ішло про те, щоб коні мали силу скоро тягнути по стрімкій дорозі, серед тісноти і спеки. По полудні прибули над Сян, до містечка Ліська. Його покинули вже наші установи й інтеліґенція. Місцева німецька команда не пускала цивільних возів до Сянока мощеною дорогою, лиш бічними доріжками. Ми спинилися за містом на вигоні, де попасало чимало втікачів. Один із них, священник, що їхав із більшою родиною, порадив добути в місцевій команді дозвіл їхати нам мурованкою. Це ми й зробили, зогляду на втому коней.

Другої днини застав я в Сяноці те саме, що в Ліську. Евакуація була вже закінчена, уряди не працювали, майже вся наша інтеліґенція і Допомоговий Комітет виїхали. Ще стрінув я гурт наших урядовців, як вони вантажили свої речі на авто, щоб їхати в Новий Санч. Отже вперті поголоски про перерву на тій залізниці виявилися неправдивими. Залізнича лінія до Криниці, здовж Карпат, була вільна. Одначе залізничий урядовець, українець, поінформував мене, що ця лінія вже поважно загрожена коло міста Ясла. Там іде тепер бій з большевиками. З Ярослава посунулись вони дальше на захід і заняли місто Ряшів. Звідтіля зробили випад на південь, щоб перервати ще й цю другу лінію зі сходу на Краків.

Їхати нам на захід було вже ризиковно. Така подорож возом вимагає кількох днів, а воєнне становище коло Ясла могло б за той час змінитися на гірше. Сянік також був уже загрожений з півночі. В різних місцях коло міста німці копали окопи і замасковані становища для артилерії. Заносилося тут на великий бій.

Лишалася вільна єдина дорога — в Карпати, до Лупкова, граничного села на словацькому кордоні. Туди ми й подалися. В селі Щавному заїхали до одного господаря-лемка на подвіря. У нього кватирувало вже чимало словацьких вояків і старшин, а на подвірі стояли рядом вози наших утікачів. Словаків було в селі чимало. Це були люди добрі, згідливі, то й не боялися їх наші селяни. Вози наших утікачів стояли тут по всіх подвірях. На

(Продовження на стор. 4-тій)

Нова книжка з ділянки українознавства

Олександер Панейко: Граматика української мови. Підручник для середних шкіл і для самоосвіти. Авгсбург 1949. (На окладинці: Накладом Романа Смука. Авгсбург, 1950). Стор. 1-236 + 1-50.

Ця книжка то вислід довголітньої праці в українській школі, твір першорядного знавця нормативної граматики, автора норматиного словника, редактора й перекладача багатьох шкільних підручників латинської мови.

З правдивим пієтизмом беремось за дослід її вартости. І зразу перед очима стають наші безсмертні вчителі, — Степан Смаль-Стоцький, Василь Сімович, В. Вондрак, А. Лескін, І. Сіверс, що навчили нас спостерігати мовні явища та спонукували до аналізи. Не диво, що та метода, прищеплена цілому поколінню українських граматиків, так ярко проявляється в цій новій книжці. Панейко послуговується нею по-мистецьки й тому ввесь зміст книжки стає особливо цікавою лектурою. Він описує кожне явище мови на підкладі найкращих зразків літературної мови, зібраних дбайливо та використаних якслід. Індуктивно заключує та вчить робити досвіди на вправах, яких тут багато в окремій частині. Ось його методичний підхід: „Затулім пальцями ніс і пробуймо вимовити такі пари слів, як бій-мій, дай-май, лад-над, піч-ніч, а потім початкові звуки цих слів (б-м, д-м, л-н, п-н). Помітимо, що звуки б, д, л, п, можемо легко вимовити, зате звуків м, н, не вимовимо так легко, поки не відкриємо носа..." (стор. 10.). Або в іншому місці: „Коли, вимовляючи голосні звуки, поглянемо в дзеркало, помітимо, що при вимові голосних і, е — передня частина язика підіймається до твердого піднебіння..." (тут треба: в напрямі твердого піднебіння... (стор 12.). До того така вправа: „З виділених слів поданого речення випишіть голосні звуки і визначте характер кожного з них (за місцем і способом утворення). (стор. 1.)

Отже, нема тут місця нудким перелікам різних дедукцій, правилам без досвіду, що так томлять молодих дослідників; натомість є матеріял до досліду й керма, як поступати, щоб правильно заключати, щоб радіти здобуткам. Це найбільші користі нової дидактики. Цей досвідний засіб облегшує пізнання та запам'ятання мовних явищ не тільки учневі, але також самоукові.

Нас цікавить дальше проблема термінології, яка в багатьох підручниках не устійнена, що некорисно діє на школу, бо таким робом витворюється хаос. Отже й під цим кутом бачення книжка Панейка є зразком. Вона респектує академічні терміни без ухилів. Одначе на маргінесі термінології маємо деякі застереження, що їх у майбутньому треба б дискутувати, а саме:

Термін „додаток" в значенні об'єкта можна б замінити давнім „предметом" або залишити „об'єкт", що відповідає зв'язкові залежности від керівного дієслова. Тимчасом автор послуговується терміном „предмет", щоб означити ним все те, про що можемо спитати: хто? або що? Для цієї другої мети треба б залишити давні терміни: особа, річ.

Зміст книжки

Є тут вступ, в якому пояснено правильно такі поняття, як мова, граматика, народня та літературна мова, при чому згадано правильно про існування розговірної мови, що насичена говірковими прикметами, різниться часто від літературної. У переліку слов'янських мов треба відділювати сербську від хорвацької. Так само треба відмежовувати діялект від говору, що є тільки його частиною.

В дальшому ході автор описує три частини граматики: — фонетику або науку про звуки, морфологію, тобто науку про форму слова, його творення та відмінювання, синтаксу або складню речень. Замітна тут недостача семантики, яку учні сприймають з великим зацікавленням. Немає тут також окремого розділу про народню мову, що так часто схрещується з літературною та помагає роз'яснювати правила й архаїзми. В усіх частинах автор дає ілюстрації, щоб унаочнити тяжкі до зрозуміння поняття, як напр. мовні органи, таблиці голосних і приголосних, зразки відмін, рисунки синтаксичних зв'язків. Тут зауваження. Між дзвінкими пропущено рь (стор. 11.), а згадується про нього щойно пізніше, як також не приділено м'яким чь, шь жь окремого місця в таблиці приголосних, хоч вони належать до системи літературної мови: ніччю, збіжжя, розкішшю. (Стор. 16.). Також не уточнено двозвуків: я, ю, є, ї, (стор. 12.). На стор 27. наведено терміни „м'яке, тверде" і, про що нема згадки в таблиці голосних; зовсім правильно, бо в літературній мові та в її ортоепії ці категорії не існують так само, як не існує там же середнє ль, так широко знане в народній мові. Тому треба додати в розділі про українське і, що воно буває трохи обнижене в говорах, напр. полтавському, на місці давнього о. В розділі про здовження приголосних (стор. 35-36) не вияснено чітко природи здовження й поставлено поруч себе два різні явища, заступне здовження поруч збігу тих самих приголосних: життя, але понісся. До обох треба окремих розділів. В морфології поставлено кличний відмінок на кінці списка, непрактично та неправильно, на нашу думку, бо якщо визнаємо його за відмінок, нема причини зміняти його місце, особливо, коли учні вчаться латинської мови та привикли до кличного на п'ятому місці. В морфології та синтаксі автор постійно бере до уваги формальні та значеневі особливості явищ, що дуже визначує його книжку. Також поділ іменникових відмін за трьома родами, які мають різні групи, є найкращою розв'язкою дидактичного характеру, якою послуговувались ми також в „Українській Мові" 1946, 1948. Цей засіб протиставиться хаотичній систематиці, що заіснувала в українській граматиці з 1927. року Поділ на чотири відміни, що згуртували різноманітні типи та вражали своєю неспівмірністю, нарешті захитаний. Те саме можна сказати про відміну дієслова. Архаїчну коньюгацію, що обіймала тільки чотири дієслова, поставлено поза рямці систематики, як це впровадили ми теж у згаданих вище граматиках. Поза систематикою автор присвячує дуже влучно багато місця на історичні пояснення мовних процесів, які поміщує іншим друком, цебто для знання старших учнів та зацікавлених. Таким робом у книжці можна запримітити два різні дидактичні ступні. Треба також подавати кличний відмінок при всіх займенниках, числівниках, прикметниках, дарма, що він рівний називному. Адже бувають такі кличні: „Гей, ти другий хлопче!"... Дуже правильне становище автора щодо дієприкметників. Останні граматики почали були відновляти затрачені дієприкметники активного стану теперішнього часу на -чий та минулого на -ший, вший, які давно перейшли в нашій мовній свідомості до категорії прикметників. Коли їх уживають письменники, то як прикметники або архаїзми, яких не можна насильно повертати до давніх функцій. Деякі частини мови, особливо невідмінні, здалось би поширити. Синтакса під кожним оглядом досконала. Також вправи не вимагають змін.

Цю книжку рекомендує Керманич Відділу Культури й Освіти при ЦПУЕ, як єдиний підручник української мови для середніх шкіл і для самоосвіти, ще у вересні 1948. р. І тільки жалко, що так пізно наша школа дістане його до науки. Одначе ще й тепер багато нашої молоді може використати його для свого знання української літературної мови в усіх частинах світу, куди загнала її доля. Особливо українознавчі курси з вдячністю та пошаною для автора стануть досліджувати структуру та гармонійну правильність нашої мови, яка є найбільшою ознакою нашої національної приналежности.

Др. Кость Кисілевський.

Дещо про чистку на Україні

(Докінчення зі стор. 2-гої).

стіни слух мають. Люди налякані чисткою до такої степені, що власної тіні бояться.

Біда кождому, у кого були якісь власні порахунки з партійцями, з спець частю (спеціяльний відділ НКВД) або й просто з якимсь активним, як висловлюються у Советах, безпартійним большевиком. Тому, що вони те все можуть перекрутити в контрреволюційний саботаж. І попробуй тоді доказати, що на вербі груші не ростуть.

Біда кождому чесному чоловікові, який не відчуває ніякісенької провини за собою тому, що його можуть оббріхати, на його можуть наговорити, у його можуть бути репресовані рідня або близькі друзі. А про них що мають когось із рідні за кордоном, що еміґрували в часи визвольних змагань України, і переписувались десь до 1932 року, про них нема чого й говорити, то явні шпіони, саботажники, диверсанти, які виконують якесь завдання контрреволюційних націоналістів і їх покровителів англо-американських капіталістів і інше.

Все живе неначе на вулкані, відчуваючи жах, і той жах бриде по спустошених селах і містах України. А в цей час по вулицях, особливо ночами, гуляють „чорноворони" НКВД, що проводять чистку. Тоб-то масові арешти.

На протязі 1937-38 років в нічний час ви могли почути рев „чорного ворона" та важкі удари кованих чобіт НКВД в сусідні двері. Люди ночами не спали, чекаючи арешту. А якщо й спали, то при маленькому стукові схоплювались, перелякані на смерть. Майже в кожного на випадок арешту заздалегідь було приготовано білизну, кусок мила, сухарі і цукор.

Після такої жахливої ночі чоловік легко вздихав і відпочивав до вечора, а вечором починалося знову і так продовжувалось роками. Люди біліли за одну ніч, а варіятство панувало на кожнім кроці. І тими варіятами були переповнені будинки божевільних в усіх великих містах України.

Не дивлячись на те, що кожну ніч під сильною охороною НКВД та собак, відправлялись в глибину Росії поїзди каторжників, тюрми були набиті під завязку.

Для чого ж провадяться такі і подібні до них чистки?

В таких чистках Совєти вбивають не двох а трьох зайців.

1. Всі банкротства (як ми згадали раніше) комуністичної системи голод, холод, злидні, недостача продуктів, мешкання, низька заробітна платня і взагалі всі недоліки, яких дуже багато, звалюються на ворогів народу. Мовляв, генеральна лінія партії в цім усім невинувата, то натворили злі вороги народу, аби тим підірвати державну міць і ін. А як би їх не було, то ми б жили в 10 разів ліпше, то ж допомагайте викривати буржуазних націоналістів, які намагаються продати Україну англо-американським капіталістам і інше, і т. п.

2. Знищити або ізолювати всіх тих, хто має здорово-думаючу голову, хто хоч крихту зрозумів дійсну фальш советського комунізму, отого обіцяного раю на землі. Хто хоч крихту **р о з п і з н а в** дійсну фальш советського комунізму, отого обіцяного „раю" на землі. Хто хоч крихту розпізнав московську імперіялістичну політику на Україні, що ховається під плащиком братерства, єдності, допомоги меншому братові і інше. В кого хоч трохи лишилась національна жилка, завдання чистки вирвати її з корінням, обезглавити українську націю, звести її до меншого брата до сірої маси покірних, льояльних будівників „раю" на землі. Звідси виходить і найбільше знищення серед української нації, а особливо серед її інтелігенції, найнепокірнішої із усіх націй, що творять СССР.

І по третє це безкоштовна, послушна робоча сила на побудову каналів, магістралів, добування золота, рубання лісів і інших каторжних праць в непрохідних нетрях півночі, сходу та середньо-азійських пустель.

Це ж на кістках і крові отих жертв чисток, так як і за Петра І. Петербург, повстали десятки каналів, магістралів, нових міст, індустріяльних центрів, якими облудна фальшива пропаганда большевиків пишається перед світом про свої успіхи в будівництві.

Як жеж провадиться зараз чистка на Україні, тяжко сказати тому, що через залізний занавіс не можна почути стогону отих закатованих і виснажених в непрохідні нетрі півночі і сходу. Одначе можна з певністю сказати, що вона проходить ще жахливіше як усі, до цього часу проведені чистки.

Кінчаючи цю замітку про чистку на Україні, яка змальовує маленьку правдиву картину советської дійсности „найдемократичнішої держави в світі так і проситься звернутися до американських і канадійських українців „прогресивників", що вірять у советський „рай" на землі, знаменитою цитатою з Шевченка: Схаменіться, будьте люди, бо лихо вам буде...

ВИЯВЛЯЄТЬСЯ СОВЄТСЬКА БРЕХНЯ З ПОЛОНЕНИМИ.

Токіо, 4 квітня. — З квартири ген. МекАртура повідомлено, що совєтські власті вже погодилися репатріювати 4,000 японських воєнно-полонених більше, ніж загальна кількість, до якої вони призналися. Японські й американські власті зі свого боку стверджують, що в Совєтах ще повинно бути около 300 тисяч полонених японців.

Пам'яті Олександра Панейка

У Берхтесгадені під верхами сріблистих Альп свіжа самотна могила. Спочив у ній навіки проф. О. Панейко, розпрощавшись із світом після важкої недуги, дня 4 лютого, проживши 59 років трудового й видатного життя. Залишив по собі добру пам'ять і глибокий смуток у всіх, кому довелось зустрічатись з ним у житті, при праці, в „Учительській Громаді", в „Науковому Товаристві ім. Т. Шевченка", кому судилось бути його учнем чи студентом.

Бо була то скромна і трудолюбива людина, добрий громадянин, знаменитий учитель, виховник і методик-україніст, точний і глибокий дослідник та знавець української літературної мови. Для кожного мав завжди ласкавий, привітний усміх або ввічливе слово. Тому любили його товариші праці й поважали учні, яким віддав ціле своє життя як професор середніх шкіл у Львові та Берхтесгадені. Як науковець виявив себе на становищі викладача університету ім. І. Франка у Львові, де був членом катедри української мови під проводом декана Василя Сімовича; згодом у рецензіях, доповідях, перекладах і редагуванні шкільних підручників, в працях Комісії Мови при НТШ, в оригінальному „Кутку мови", що поборював розговірну недбайливість врешті як автор „Правописного словника", „Граматики української мови" та „Української стенографії", якої був основоположником.

Кожен його твір, рецензія чи оригінальна книжка, доповідь, замітка чи зразкова лекція були завжди глибоко обдумані, переконливі та спирались на докладному дослідженні, модерному підході та щирій любові для української молоді. Тому його думки мали успіх і пошану серед науковців, педагогів і молоді.

Вічна Йому Пам'ять!

ЗНЕСЛИ АЙРИСЬКУ ЗАСТОРОГУ, УХВАЛИЛИ ЧУЖИННУ ДОПОМОГУ

Вашингтон. — У пятницю 31 березня палата репрезентантів, змобілізувавши свої сили, ухвалила 287 голосами проти 86 загальну фінансову програму для допомоги чужинним країнам коштом $3,102,450,000, в якій находиться теж рата на відбудову Европи на найближчий рік у висоті $2,850,000,000. Для Кореї призначено $100,000,000; для Китаю й сусідів $100,000,000; для започаткування Точки Четвертої з інавгураційної програми Трумана на технічні сили при розвитку відсталих країн, $25,000,000; для арабських втікачів у Палестині $27,450,000. Заки прийшло до голосування над признанням цих фондів палата репрезентантів подавляючою більшістю голосів скасувала ухвалу палати як комісії цілости, щоб не дати допомоги Европі, доки Англія не переведе злуки Північної Ірляндії з Південною. Так само скасувала ухвалу, щоб з тих фондів закупити американських рільничих продуктів вартости одного біліона долярів. На це місце ухвалено іншу застерогу, а саме, щоб закупити фармерських продуктів вартости $750,000,000, одначе не сказано, де ці продукти мають бути закуплені.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Тов. „Дністер", від. 361, повідомляє своїх членів і членкиць, що квартальні товариські збори, котрі після статуту мали відбутися як звичайно в другу суботу по 1. квітні **не відбудуться**, по причині святочних приготовань і браку приміщення і зістали відкликані на слідуючу суботу по святах. День і місце відбуття зборів буде оголошено в часописі, як також почтовими картками. З нагоди Воскресення Христового бажаєм усім нашим членам і членицям Веселих Свят! Христос Воскрес! — М. Малетич, предс.; П. Кучма, фін. секр.; І. Шамин, кас.; І. Герцик, рек. секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. Укр. Нар. Союзу, відділ 292, подає до відома усім своїм членам, що припадаючі збори на 9. квітня відложено на травень. З огляду що саме припадає Великдень на ту неділю. Однак це не означає, що не треба платити вкладки. Відбирання вкладок будеться збирати в суботу, 15. квітня від 5-тої години пополудні до 9-тої вечером. Таксамо і в неділю, 16. квітня від 12:30 до 2:30 пополудні в Народнім Домі при 4655 Martin. Тому просимо щоб усі члени котрі мають платити, щоб кожний заплатив бо впротивнім разі за нікого не будеться висилати розмету. Таксамо не забувайте приєднувати нових членів до відділу і Союзу, а спеціяльно повинні ті члени, котрі щойно недавно прибули. Ви знаєте котрий як стоїть. Союз поміг багатьом, тож святим обовязком тепер громадно до него вступати. Маємо надію, що так і буде. — І. Форись, предс.; П. Кізел, секр.; І. Андрусевич, кас.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. „Дністер", відділ 430, подає своїм членам до відома, що з огляду на Великодні Свята збори відділу відбудуться в слідуючу неділю, то є дня 16. квітня. Година і місце зборів остає без змін. — Уряд Тов. Дністер".

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. ім. Дмитра Вітовського, від. 268, повідомляє, що місячні збори відбудуться в суботу 8. квітня в домі Укр. Горожан на Wakeling St. Початок 7. година вечером. — Т. Радинський, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє своїх членкиць і членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 16. квітня, в 12:30 год. пополудні, в Домі Відділів УНСоюзу 843 N. Western Ave. Збори мали відбутися на 9. квітня, але тому, що на той день припадають Великодні Свята, збори відбудуться тиждень пізніше. Приявність всіх членкиць і членів на цих зборах є конечно пожадана. — Ф. Василовський, предс.; Д. Максимюк, кас.; Т. Шпікула, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Тов. Тараса Шевченка, від. 64, повідомляє своїх членів, щоз бори не будуть на 8. квітня, а перенесені на 15. квітня і відбудуться на 100 Маркет вулиці, ог одині 7:30 ввечір. У Патерсоні просимо всіх на збори.— І. Бурний, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Українське Запомогове Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє всіх своїх членів та членкиць, що місячні збори відбудуться в суботу, 8. квітня, в годині 8. ввечір, в церковній галі при 7. вул. Просимо всіх прийти на час, бо є важні справи до полагодження. — Уряд.

ПОШУКУВАННЯ

ДМИТРО ДУБРІВНИЙ пошукує свого брата **МИХАЙЛА ДУБРІВНОГО** з села Болотні, пов. Перемишляни, котрий по скінченні війни перебував у французь. зоні Німеччини. Хто знає про него, або він сам, прошу зголоситись на адресу:
DMYTRO DUBRIWNYJ
5944 Lola St., Detroit 10, Mich.

Хто знає про **отця ТКАЧУКА** — прав. священика **Ірина**, жена **Любомира**, стар. дочка, **Віра**, молод. дочка, відіхали з лягру, Швайнфурт (Німеччина) до Бремен ще I. X. 49. Пошукує їх **Колотило Ксеня** з Відня. Прошу дуже поінтересуватись та блищі інформації вислати а адресу:
STEVE LANDOVICH
108 Broad St., Ansonia, Conn

Пошукую своїх знайомих з дому і з Німеччини. Я походжу з села Довга Войнилівська, повіт Калуш.
PETRO CHYTKOWSKYJ
2177 Palamar Avenue, Ventura, Calif.

Батько **ОШУР ІВАН** шукає сина **ОШУРА ВІТАЛІЯ** або **ВІКТОРА**, котрий працював в Німеччині в місті Нюрембергу або його околицях. Хто знає місце його перебування, або він сам, ласкаво прошу повідомити на адресу: K. TURIANSKA, c/o Mr. Frank Bliss, Dickerson, Maryland. Для батька.

Пошукую свого вуйка **ДАНИЛА ЛИСЬЦЬ** зі села Драховичі, повіт Вібрка. Пошукує **ТЕОДОР КОЗУБ** зі села Юшківці, повіт Вібрка. Прошу зголоситися на адресу:
ТЕОДОР КОЗУБ
4460 N. Warnock St., Philadelphia, Pa.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

Як ми покидали Рідний Край

(Продовження зі стор. 2).

зарінку напроти таборувало їх кілька десятків родин. На возах поробили вони буди для охорони перед дощем. Побіч возів горів великий вогонь, де вони варили їжу. Чути було тут і співочу мову південного Лівобережжя і говори всяких околиць східної та західної України.

Наші господарі були гостинні та мудрі, тому мимо тісноти було в них приємно. Вони сказали нам, що в селі Команчі, милю звідси в напрямі Лупкова стоїть на сіножаті близько станції, цілий табір утікачів із возами. Чекають на дозвіл їхати в Словаччину і Німеччину. Плацкоманда видає такі дозволи, коли є вільні нагоди для подорожі. Покищо ці втікачі мокнуть на дощах, бо в хатах немає вже місця. Отже наші господарі радили нам не їхати до Команчі, лиш осісти у них, у Щавному, а до Команчі доїздити порожним возом, щоб допильновувати своїх справ у команді. Так осіло вже у Щавному чимало людей.

Нам одначе краще виходило сидіти в Команчі, щоб не прогавити нагоди виїхати. Війна не стояла на місці. Сюди, в гори доходив виразно з долів гуркіт гармат.

У Команчі, просторому лемківському селі, став наш віз на широкій луці поруч з іншими возами. Тут стояла вода великими калабанями, бо в останніх днях упало багато дощу. Колеса загрузали в мягку землю. Коло возів навантажених усячиною, паслися корови і випряжені коні. При вогнях стояли гурти, що варили страву. Тут були люди з усіх околиць України: чернігівці, харківці, кубанці, полтавці, подоляни, поліщуки і галичани з усіх околиць. Наддніпрянці визначалися тут більшою зарадністю і готовістю помогти другому. Скільки разів нам треба було допомоги, охотники все були знад Дніпра.

Місцева пляцкоманда видавала перепустки в Німеччину без перешкод. А на долах ходили чутки, ми це також чули, що втікачів, скупчених у Команчі та Лупкові, ніяка влада не хоче їх прийняти. За картками, починаючи з найближчих чисел садовили їх у поїзд, коли він приїздив, одначе без возів і коней. У ті дні можна було дістати в Команчі, коло двірця, коня задармо або за безцін. Багато коней забрала з двірця німецька гранична сторожа і будівельна організація Todt. Власники не спиняли, бо й так не мали що з кіньми й возами робити. Дехто, знявши клунки, передавав порожнього воза з кіньми місцевому селянинові, що приїхав із ним до поїзду.

(Кінець буде).

БИЗНЕСОВІ НАГОДИ РЕАЛЬНОСТИ

ФАРМА НА ПРОДАЖ.
70 акрів першої кляси землі, дім на 12 кімнат, електрика, 2-поверховий курник на 600 курей, 6 менших курників на малі кури, 2 керниці і річка. Один властитель на протязі 30 років. Продам за 8 тисяч. Половина готівки, а решта на морґедж. Голоситись до властителя:
N. DIACHYNSKY
Niantie P. O., Montgomery County,

Професійні оголошення

ДЯК
із школеним гарним голосом, заразом рутинований і знаний з краю диригент хорів, учитель українських народних танців та театральний режісер аматорських вистав — шукає праці при греко-католицькій парафії. Зголошення просимо переслати до Редакції: ДЯК c/o "Svoboda" P.O. Box 346, Jersey City 3, N. J.

ТАРЗАН, ч. 2316. Загибіль у водопаді.

Коли Зі веслував як божевільний, щоб віддалитися від швидко зближаючогося малпочоловіка...

Фил віджив під цілющими змаганнями Ніти й одворив свої очі.

Коли в його голові прояснилося, він опанував положення і змірився з дивовижним доктором.

Кидаючися вперед і взад за втримання весла, оба перевернули слабонький човен.